

HÔTEL-RESTAURANT
DE FRANCE

Perpignan, le 29 Novembre 1905
(PYR. OR. 45)

Amich Pujol: El supòs enterat de la meua soltada sortida de Barcelona, després de dos dies de rebre confidencials prou significatives pera decidir als de casa i ferme marxar de Catalunya. La darrera confidència que va acabar de decidir fou la que'm portà la senyora esposa del Sr. Casellas, la qual en visita en casa d'una família amiga d'ella quin cap de casa es militar, s'enterà del decidit propòsit que hi havia d'empresonar en el Carlos V, als verdaders directores dels periodics catalanistes. Jo ja feya dos nits que no dormia a casa en previsió d'això y a causa d'haver sapigut per bon conducte el deliberat propòsit de detenció. Més que a propi desitj, ha sigut accedint als de la meua mare qui feya dos dies que estaven en gran intranquil·litat. Ella fou la primera en aconsellar-me la fugida y avuy me tinc, ^(En l'única família per la qual, podria de la meua partida, pujar al cell de deciditament físicament, després de haver-hi ja negat a las exigències de la guerra civil.) un xich al recordament prou crech que mon dever era restar a Barcelona ab totes las conseqüències. Però l'home es feble y jo ja fa molt temps que'm vech molt, en tots els ordres, com hauren ja pogut observar. Jo'm poso a vostre criteri imparcial pera jutjar de la meua... diguemme cobardia? Me vaig reconeixent cada dia menys íntegre en sentit de mi mateix. La dualitat es en mi tan manifesta que en tota obra y en tota acció (tractantse de situacions anormals) s'efectua en mi una discussió tan alterada que no hi ha qui pugui descompartirlos... (No estranygi que mes amunt usi de vos pera anomenarlos. Ho hi fet involuntàriament i regretane parlar ab tots els bons amichs de la Pl. Urq.)... Donchs si; deya que s'efectua en mi una discussió de mi ab jo, que no hi ha més que sentir. Solament que en aquest cas particular que'm succeheix ara, la discussió he vingut a portar-me a si sin quan ja era feta la resolució obliant a sentiments superiors.

(En aquest moment no tinc res a fer y'm proposo omplir tota aquesta plana. Doni-li donchs a vostè temps pera llegir-la y valdrà la pena d'haverla escrita.) Mentres la meua mare m'aconsellava marxar, no hi havia discussió en el meu esperit: Ell deya molt solennement ¡No! y acordava que era mal fet anar-me'n, y'm quedava. Vostè sab lo que son las alarmas en l'esperit de las familias y sobretot en el de las mares. Tot el matí del dimars, donchs, la meua mare les va rebre en gran. No té res d'extraordinari, donchs, que arribés a encomanar-me'las. Era avans de dinar quan vingué la senyora Caselles. Allò va ser el contrapès. Vaig anar a cal meu cunyat per ocultarme allí. Pero allí las alarmas eran més grans encara... Va ser obra de minuts. El meu cunyat y en Sabatés, avisat per ell, varen córrer, a casa l'un, a cercar roba maleta y diners, y l'altre a comprar-me bitllet y a canviar el diners dits, en francs. Ja'm tenir a mi al wagó d'un express y en camí de França. Vaig quedar sol ab mi mateixa. La pressió alarmantoria havia cedit, y els combatents que devall d'aquella pressió havian restat callats, inermatichs y quiets mentres la familia menava la meua voluntat cap a França, varen de sobte reeixir. Aquells combatents que acabau la calderilla al meu esperit, varen referse al sentirse deslligats de la forsa agena, y tot de sobte, en las volutats del meu departament, en plena festa de Novembre al defora, varen entaular una polèmica terrible, llarga, y vehement a voltas, posant-me en situació critica, com si m'avergonyís jo mateixa de tolerar per mes temps aquell escàndol espiritual que acordava tot el meu intern. Es curiosa la manera irrefutable ab que abeduas forsas combatents defensavan llur oposat criteri. Jo que era l'unic oidor d'aquella lluyta me marauejava de la elogiencia irrehatible de l'un y'm tranquilisava pensant: "al menys sabré a' que atendre si aquest guanya". Pero ah que l'altre las emprimia pel seu compte ab tal ardeur, ab tan extraordinaria y irrefutable lògica, que tot agut perdía terreny en mi l'argumentació anterior y ja l'ay donava tota l'atenció que tornava en aquells instants... I així durà tant, que passà Jansons, Girona, Figueras, Port-bon, Cerbere y amunt, amunt, fins a Perpinyà,

HÔTEL-RESTAURANT
DE FRANCE

(Respectem la empreta inspiradora
(3m)
(i.e. complim aquest altre paper)
Perpignan, le
(PYR. OR. 45)
190

seguinte els imperterits lluytadors cap
a la Fonda de França, en plena nit;
i sense cap respecte a la honestitat seu va-
ren seguir cap a la meua cambra i fins
a dintre del llit, incansables, discutint sempre,
barallantse sempre, argumentant solidament sempre i argumentant
aixís abans a l'hora ja la matèria solitària, impossible de vencer
en un ni en altre. Quan vareig adormirme, que ja era, com qui dir, clar
ror de dia, encara en sonnis vareig tenir de sentirlos discutir tota
la nit... Vaig beure un got d'aigua gelada per veure si aixís ana-
rant los callavan. Se varen riure de la bronca i llavors vareig notar
que mentre l'aigua anava avall, ells pujaven a discutir al cap,
en l'olla humana, allí about s'hi fan els bullits mes bullits que
la humanitat serveia a la humanitat en forma d'idees polítiques,
filosòfiques, científiques, religioses etc. etc. Allí aneguts en el meu
pobre i fatigat cervell, ab una cama al demunt de l'altra i su-
mant (deviant fumar perquè tot ho veia berrós mitx endormis-
cat com estava) varen establir de nou la discussió que encara dura.

L'ún dia: "Has fet una mala acció anant a Perpignan. Les teves
conviccions, el teu carrech, el teu amor a Catalunya t'obligaven a que-
darte, a soprir totes les conseqüències de la sang anticalanova, a
donar exemple als que has predicat desde les columnes del teu periòdic,
a demostrar que cal sacrificarse per la Patria i a manar als teus
compañys al veïret decidit, valent, resignat i tot castich, fins que fos
el fusellament!" I jo deya tens raó. Acabava de dirho i l'altre re-
plicava: "Que ets infeliç de pensar aquestes coses!" I dirigintse a mi
me deya: "No te l'creguis. Has fet molt bé de guillar. Les teves conviccions
no son contradites pas per l'acció que has realitzada; el teu carrech per-

cisament exigeix que no 'l' deixi vacant la sanga anticatalana separantem a la viva força; el teu amor a Catalunya t'oblige a donar la vida per ella quan en canvi pugui obtenir llibertat, quan s'acció sin de cara a cara y en igualtat de condicions, en una paraula, quan puguis morir matant, però mentres no sia aixís, l'amor a Catalunya t'oblige a reservarte per que no li manguem a la Patria enamorats d'ella. Avuy no es ella qui estí en més perill, puig no 's tracta de pendreli drets ni llibertats, (potser perquè no les té) sinó que avuy van a lligar ferm als que la volen destituir: Has fet molt bé d'acabar d'anar-te a Perpinyà. Ademés ara has lograt tenir en tranquil·litat a la teva mare, als teus germans, als teus parents, y per sobre de totas a n'aquella desgraciada que ha tingut el dissort de posar amor en un home que fins en l'amor y per l'amor ha de sofrir las impertinencias d'aquest dualisme que ~~se~~ agobia!!

I jo hi dit: "tens raó!". Però ha tornat l'altre reculant y aquest ha représ ratificant, y jo perplex, responent a tots que tenen raó y cregent que la ténen, visch en una situació inexplicable. Jo vos demano, amichs meus, que si una estona teniu pena jutjar las duas tesis, me feu la merce de ferho y el resultat, sia 'l que 's vulga, posenlo en un paper, fiquenlo en un sobre, dirigintlo a n'aquest pobre mortal deslerrat en l'Hotel de France, gastenvos un ral pel regell y enviennel, que faré una bona obra, que deu vos tindrá en compte quan vos jutgi.

Finalment agrahiria una carta salutació del Mtre Millet a Mny. Caselude du Port. En Delpont m'hi presentaria, però m'plauria més poder portarli recorts autorisats del Mtre... Amichs! Il faut lever la plume! Però hauré causat vostra atenció y es probable que si heu llegit aquest lletre a l'ombra del Kiosko, ja hagi marxat el tramvia de dos quarts y ho sentiria pels Marcelinos. Es per demés advertirvos que agrahiré la meua publicitat possible a la meua fugida ¡Visca Catalunya! Vostre. JM Galch Formes